

- *Konkrétan hogyan fog mutatni Zala György remekműve 2004-ben, új aradi környezetében?*

- Én tavaly szeptemberben jártam a Tűzoltó téren, piac volt. Viszonylag nagy tér, nincs messze a város központjától, Az apró bódékat lebontották, az épületeket is valószínűleg körben le fogják bontani, mert úgy nem maradhatnak. Kialakulhat egy zöldövezet, és ennek közepén lenne a szobor, amelynek talapzata már megvan: az a sziléziai gránitból készült talapzat, ami szerencsés módon nagyjából eredetiben megmaradt, és amelyen az alkotás 1890-1925 között Arad főterén állott. Az RMDSZ és a kormánypárt közötti kompromisszum szerint ez megbékélési park lesz. Szerintem most még senki sem tudja, miként válik ebből park. Úgy tűnik, hogy a térnek lesz egy bejárata, és oda állítanák fel a diadalívet.

- *Mennyiben fogja ez zavarni a Szabadság-szobor érvényesülését?*

- Mindez zavarhatja is, meg nem is. Ilyen próbálkozásokra sok példa van. Kolozsváron Fadrusz Mátyás szobra előtt állott sokáig a capitoliumi farkas-szobor, de eltörpült, jelentéktelenné vált. Én azt mondom, nagyon össze kell szednie magát a jelenkori román szobrászatnak, ha olyan diadalívet próbál kialakítani szobrokkal, amely valamilyen formában elsenyvesztheti Zala György művét.

- *Várhatóan nem a művészi üzenet lesz a serkentő erő, hanem az a cél, hogy az új szobor két-három méterrel magasabb és „harsogóbb”, tehát uralkodó jellegű legyen...*

- Igen, ilyen példák már voltak. De bízunk abban, hogy találunk olyan szobrászt, aki képes művészt alkotni. Én még azt a gondolatot sem látom világosan, mitől lehet „megbékélési park”, amikor a tizenhárom tábornok egyike sem vett részt az erdélyi hadjáratban. A polgárháború 1849-ben csak Erdély belsejében zajlott, az alföldi részeken, így Arad környékén is, egyáltalán nem volt magyar-román összeütközés. Ám legyen diadalkapu is, ha úgy akarják, mert az legalább nagyobb védettséget biztosít majd a Szabadság-szobornak.

*Ördög I. Béla
(Szabadság, 2004, márc.10.)*

Ünnep a magyar Golgotán

Arad - az ünnep - a Szabadság-szobor, a magyarság és az aradiak ünnepe - nem tegnap kezdődött, sokkal korábban. Mert az is ünnep volt már, hogy éveken keresztül dolgozhattunk az eljövendő, és tegnap valóban elérkező ünnepi pillanatért. Amikor a szobor felállításában munkájával nagy érdemeket szerzett *Bálint György és Tóth Dénes* tegnap leleplezte a tábornokok arczásait, mindenki érezhette: egy új szimbólummal, egy talán a korábbinál is erősebb jelképpel gazdagodott minden aradi és minden magyar. Mert a Szabadság-szoborról immár az együvé tartozás, a közös munka öröme is eszünkbe jut ezentúl.

Délelőtt tízkor már számosan ott voltak a Tűzoltó téren, a tér házainak ablakában már ott ültek a kíváncsiak, akadt, aki távcsővel felszerelve figyelte az eseményeket. És aztán egyre többen lettünk. Az ünnepség idejére lezárt Kálvin utcán kényelmesen sétálva közeledtek a megye minden részéből, az ország számos helységéből, Magyarországról és természetesen Aradról érkező ünneplők, akik lassacskán megtöltötték a teret. A déli harangszó a borús ég alatt hangzott fel, de a mintegy 8-10 ezer főnyi tömeg mégis derűsen várta a Szabadság-szobor felavatását.

Az ünnepség megkezdésekor, a román és magyar himnusz elhangzása után *Matekovits Mihály* és *Ruja Ildikó* üdvözölte a jeles résztvevőket: *Medgyessy Pétert*, a Magyar Köztársaság miniszterelnökét, *Rázvan Theodorescut*, a román kormány kulturális miniszterét, *Victor Hrebenciucot*, az SZDP országos alelnökét, *Jonathan Scheele-t*, az Európai Bizottság romániai küldöttségének elnökét, *Hiller István* kulturális minisztert, *Dávid Ibolyát*, a magyar

országgyűlés alelnökét, *Szabó Vilmos* államtitkárt, *Íjgyártó Istvánt*, Magyarország bukaresti nagykövetét, *Martonyi János* volt külügyminisztert, *Markó Bélát*, az RMDSZ szövetségi elnökét, *Roos Márton* temesvári, *Tempfli József* nagyváradi római katolikus püspököt, *Szabó Árpád* kolozsvári unitárius püspököt, *Tamás Józsefet*, Erdély segédpüspökét, *Dorel Popa* aradi polgármestert. Valamennyi név felsorolására nem is volt lehetőség, hiszen nagyon sok hazai és határon túli jeles személyiség volt jelen az aradiakkal együtt ünneplő tömegben köztük láttuk *Pomogáts Bélát*, az Illyés Közalapítvány elnökét, *Bálint-Pataki Józsefet*, a Határon Túli Magyarok Hivatalának elnökét, több hazai RMDSZ-es parlamenti képviselőt, szenátort, Magyarország szomszédos megyéiből stb.

Sajnos a rendezvény nem múlt el rendezvarási szándékkal elhangzott bekiabálások nélkül. Egy körülbelül 100 főből álló román nacionalista csoport számos beszédbe belehurrogott, többek között már a korábról is ismert „Le a szoborral!”, „Árulók” jelszót skandalva. *Király András* rendezvény megnyitó beszédébe is belehurrogott, de az RMDSZ Arad megyei elnöke nyugodt hangon mondta végig beszédét, amelyet egy Salacz Gyula idézettel indított: „meghajlok a művészi alkotás nagysága előtt”. A megnyitó után először a '48-as román emlékmű makettjét leplezték le, ezt követően történt meg a régen várt pillant: a Szabadság-szobor szimbolikus leleplezése, amelynél jelen volt az egyik vértanú tábornok leszármazottja, *Dessewffy Sándor* is.

Az ünnepi beszédek elhangzása után (a szónoki emelvényre lépő Dávid Ibolyát hosszasan tapsolta az ünneplő tömeg), *Illyés Kinga* Juhász Gyula Vértanúink című versét szavalta el, majd a Szózatot hallgathattuk meg *Bogdán Zsolt* tolmácsolásában. *Lovas Zoltán* George Cosbuc Lupta vietii című versét mondta el románul, nagy sikert aratva, ugyanis szavalatával „móresre tanította” az időközben rendőrkordonnal körbekerített nacionalista hurrogókat.

Ezt követte a két nyelven elmondott ökumenikus imádság, a három nyelven elhangzó Örömóda (előadta az aradi zenetanárok kórusa) majd a koszorúzás, amelynek hivatalos részében a következők koszorúztak:

Románia kormánya nevében Rázvan Theodorescu művelődési miniszter, a Magyar Köztársaság kormánya nevében dr. Medgyessy Péter miniszterelnök; őket követte az RMDSZ országos vezetősége, a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma nevében Boros Jenő helyettes államtitkár, Íjgyártó István nagykövet és dr. Cseh Áron főkonzul, az RMDSZ megyei szervezete nevében Király András elnök és Tokay György parlamenti képviselő, Arad megye prefektúrája nevében Dan Vasile Ungureanu prefektus, az Arad megyei tanács nevében Caius Parpalá elnök, Arad város polgármesteri hivatala nevében Dorel Popa polgármester, Emanoil Voicu és Bognár Levente alpolgármester. A Szabadság-szobor Egyesület nevében Cziszter Kálmán és Horváth Levente, az Aradi Vértanúk Öröksége Egyesület nevében Kirtsch Annamária, az 1989-es forradalom Arad megyei Alapítványa nevében Curta Gheorghe elnök és Duka József Attila megyei tanácsos koszorúzott. A koszorúzás hivatalos részét Dávid Ibolya, az MDF elnöke zárta le.

A talapzatra ezután közületek, intézmények, civil szervezetek, magánszemélyek helyeztek el koszorúkat, virágcsokrokat. A magyarság ezzel is jelezte, mennyire fontos és valóban történelmi pillanat volt a Szabadság-szobor újrafelállításának ünnepe.

Megjelent a Nyugati Jelen 2004. április 26-i lapszámában

Könyvbemutató

Március 26-án a Budai Várban lévő Litea Könyvszalomban mutatta be az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kiadó az Erdélyi Örmény Múzeum sorozat 8. könyvéként megjelent *Dinyés László: Ismeretlen 1848/49-es dokumentumok c.* könyvét, nagy érdeklődés